

Життєвий цикл озброєння та військової техніки

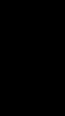
Стагнація галузі

Зараз

Розвиток галузі

Життєвий цикл виробництва озброєння та військової техніки (ОВТ) охоплює десять етапів — від ідеї й розробки до тестування й виробництва, застосування та зняття з експлуатації. Він включає технологічні, логістичні та регуляторні процеси, що забезпечують контроль якості, безпеку та відповідність законодавству. Шкала на стартовій сторінці порталу показує поточний стан галузі: від стагнації до розвитку залежно від розв'язання проблем індустрії на кожному з етапів життєвого циклу.

Етап 1. Ідея

Як є зараз: виробник самостійно аналізує потреби ринку та формує концепцію створення військової техніки.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: Армія може отримувати дрони, які не відповідають реальним потребам і бойовим задачам.

Негативний вплив на індустрію: Виробники витрачають ресурси «в нікуди», оскільки не розуміють довгострокових планів і потреб ЗСУ.

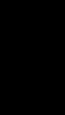
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Армія формує чіткі вимоги та передає їх державі для комунікації запитів з виробниками, які отримують прозоре розуміння пріоритетів і можуть планувати майбутні розробки. Армія отримує потрібні рішення, а виробники — чіткі цілі та стабільний попит.

Очікувані дії держави:

- Чітко визначені цілі та пріоритети оборонної промисловості.
- Дієвий механізм зв'язку між виробниками та військовими частинами для отримання інформації про затребувані зразки на полі бою або їхню модернізацію.

Етап 2. Розробка і виготовлення прототипу

Як є зараз: технічне завдання до виробу створює виробник без офіційної участі кінцевого користувача.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: Прототипи можуть не відповідати реальним умовам фронту й потребам військ.

Негативний вплив на індустрію: Ризик розробити недоцільний продукт без гарантії подальшої закупівлі.

Позитивний вплив: у разі проходження процедури прийняття на озброєння негативний вплив нівелюється, оскільки держава залучена до процесу ще на етапі проведення дослідно-конструкторських робіт (ДКР).

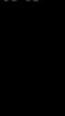
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

ТЗ розробляється військовими спільно з усіма зацікавленими сторонами, в т.ч. у разі кодифікації зразка ОВТ. Виробники беруть участь в обговоренні ключових параметрів, а держава створює умови для впевненого запуску прототипів, які потенційно задовольняють запити війська. Так з'являється зброя, яка точно відповідає бойовим вимогам, а виробники мають впевненість перед запуском серійного виробництва.

Очікувані дії держави:

- Уніфікована система формування технічних завдань (ТЗ) із залученням військових як основних користувачів.
- Обов'язкова участь виробників та найефективніших підрозділів Збройних Сил на етапі обговорення ТЗ.
- Підтримка державою розробки через стимулювання залучення інвестицій в R&D (для дороговартісних розробок).

Етап 3. Підготовка виробництва

Як є зараз: виробники самі фінансують усі витрати на запуск ліній та закупівлю відповідного обладнання.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: відсутність чітких строків поставок зброї та можливості її виробництва у необхідних обсягах, адже невідомо, чи вдасться виробнику масштабувати виробництво для повноцінного запуску виробничих ліній.

Негативний вплив на індустрію: Відсутність пільгових умов та додаткового фінансування гальмує масштабування та впровадження нових технологій.

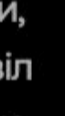
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Виробники мають доступ до фінансових інструментів, користуються податковими преференціями та впроваджують сучасні технології з меншими ризиками. Армія часно одержує потрібну техніку у необхідних обсягах, а виробники.

Очікувані дії держави:

- Створені пільгові умови оподаткування.
- Виробники залучають фінансування через фонди підтримки для оборонних компаній (внутрішнє та зовнішнє фінансування).

Етап 4. Кодифікація чи прийняття на озброєння

Як є зараз: кодифікація чи прийняття на озброєння — обов'язкові процедури для постачання за державним замовленням. Водночас ці процедури тривалі та подекуди непрозорі, а після успішних випробувань немає гарантії закупівлі.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: Військо використовує застарілі зразки через затримку надходження нових рішень.

Негативний вплив на індустрію: Високі ризики інвестицій, оскільки можна пройти всі випробування і не отримати замовлення.

Позитивний вплив: кодифікація – це спрощена процедура, яка в умовах воєнного стану дозволяє швидко постачати ОВТ за державним замовленням. Своєю чергою, прийняття на озброєння є тривалою процедурою, однак формує правильний підхід до постановки вимог до ОВТ та збільшує шанси на успішну закупівлю упродовж тривалого часу.

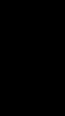
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Процес допуску до експлуатації та прийняття на озброєння чітко регламентований і публічний. Зразки, що успішно пройшли випробування, отримують дозвіл на використання, а сторони розуміють — така техніка буде закуповуватися державою.

Очікувані дії держави:

- Встановлено чіткі законодавчі строки та уповноважено суб'єктів на кожному етапі допуску до експлуатації / постановки на озброєння
- Для прийняття на озброєння створено якісний веб-ресурс із рекомендаціями та зразками документів (на кшталт алгоритму на сайті МО України для кодифікації ОВТ)

Етап 5. Налагодження серійного виробництва

Як є зараз: виробник запускає серійне виробництво техніки за власні обігові кошти, без гарантії закупівлі такої техніки державою та з обмеженими можливостями для залучення кредитних коштів чи інвестицій.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: Фронт не отримує необхідної кількості техніки, оскільки на цьому етапі вона закуповується переважно через благодійні фонди та приватних благодійників.

Негативний вплив на індустрію: Обмежені фінансові ресурси стримують зростання, а високі ризики зумовлюють можливий відтік компаній за кордон.

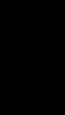
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Серійне виробництво запускається на підставі довгострокових контрактів і передбачуваної фінансової підтримки, що уможливило планове виробництво потрібної кількості зброї для війська і стимулює зростання компаній.

Очікувані дії держави:

- Створено пільгові умови оподаткування, залучення фінансування через фонди підтримки для оборонних компаній (внутрішнє та зовнішнє фінансування).
- Контрактування та державне замовлення передбачувані для зразків ОВТ, що перебуває на озброєнні.

Етап 6. Потрапляння в потребу

Як є зараз: виробник, чия продукція має попит у війську, повинен бути включений до потреби. Наразі механізм формування потреби нечіткий та непрозорий.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: Неefективний процес формування потреби призводить до закупівлі не найоптимальніших рішень для фронту, а також затримок у постачанні необхідного ОВТ військовим.

Негативний вплив на індустрію: Через відсутність зрозумілих правил включення до переліку потреби виробники не можуть прогнозувати попит на свою продукцію, інвестувати в розвиток виробництва або адаптувати свої технології під запити військових.

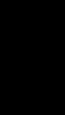
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Військові отримують необхідне, сучасне та ефективне озброєння відповідно до реальних потреб на полі бою. Виробники отримують чітке розуміння потреби та можливість планування виробництва.

Очікувані дії держави:

- Розроблено зрозумілі та чіткі умови формування потреби (наприклад, шляхом реалізації цифрової платформи).
- Налагоджений зворотний зв'язок щодо якості продукції виробників що є умовою попиту на продукцію (потрапляння в потребу).

Етап 7. Контрактування

Як є зараз: між виробником і замовником укладається державний контракт на постачання оборонної продукції.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: Затримки у підписанні контрактів призводять до несвочасного постачання озброєння, що безпосередньо впливає на боєздатність військ.

Негативний вплив на індустрію: Виробники змушені працювати в умовах невизначеності, що ускладнює довгострокове планування виробництва.

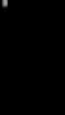
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Армія забезпечується необхідним озброєнням у встановлені терміни без затримок. Виробники отримують чіткі, прогнозовані та ринково збалансовані умови контрастування. Контракти укладаються вчасно та без "просідання" на початку бюджетного періоду (січень-лютий). Українська оборонна промисловість розвивається, залучає інвестиції та мінімізує ризики релокації виробничих потужностей в інші країни.

Очікувані дії держави:

- Чіткі строки розгляду комерційних пропозицій.
- Локальним виробникам надається пріоритет у державних закупівлях.
- Затверджено типи основних зразків ОВТ із зазначенням тактико-технічних характеристик за кожним типом ОВТ.
- Затверджено Типовий договір закупівлі для кожного типу ОВТ із зазначенням орієнтовних строків виробництва (циклів виробництва) за кожним типом ОВТ на ринкових умовах.
- Можливість оплати вартості контрактів за оборонним замовленням на комерційні рахунки приватних виробників ОВТ.
- Можливість зміни ТТХ у контракті внаслідок вдосконалення зразка (без зміни ціни).

Етап 8. Навчання та сервісна підтримка

Як є зараз: Навчання військових на техніці, як і її обслуговування, відбувається за кошти виробників, сервісна підтримка ускладнюється через відсутність механізму отримання зворотного зв'язку від користувачів техніки.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: Військові не мають достатньої підготовки для використання нової техніки, що знижує її бойову ефективність.

Негативний вплив на індустрію: Виробники змушені власним коштом та в обмежених можливостях надавати послуги з навчання та ремонтувати техніку без компенсації від держави.

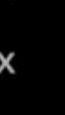
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Військові отримують належне та якісне навчання. Виробники також зацікавлені покращувати якість навчання, в т.ч. матеріально-технічну складову та кількість часу.

Очікувані дії держави:

- Стандартизовані умови гарантійного та післягарантійного ремонту техніки.
- Оборонні закупівлі навчання як окремої послуги.
- Компенсація виробникам виконання ремонтних робіт та навчання військових.

Етап 9. Зворотний зв'язок та модернізація

Як є зараз: виробникам необхідно системно отримувати зворотний зв'язок користувачів техніки для вдосконалення зразків та модернізації. Наразі така взаємодія відсутня.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: Відсутність механізму зворотного зв'язку не дозволяє швидко адаптувати техніку під нові виклики на полі бою.

Негативний вплив на індустрію: Виробники не отримують достатньої інформації для вдосконалення своїх продуктів. При цьому у держави відсутня єдина система оцінки ефективності використання техніки на полі бою, що знижує ефективність закупівельної політики та планування.

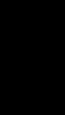
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Створено механізми зворотного зв'язку та модернізації техніки за запитами військових. Як наслідок, виробники отримують оновлену та вдосконалену техніку, що враховує реальні потреби на полі бою, а виробники отримують необхідні дані для оперативного коригування своїх розробок.

Очікувані дії держави:

- Розроблена єдина (напр. цифрової) система збору та аналізу зворотного зв'язку від військових про використання техніки.
- Регулярна аналітика на основі аналізу використання техніки виробників.
- Розроблена стратегія циклічної модернізації техніки з урахуванням зворотного зв'язку від військових.

Етап 10. Зняття з експлуатації

Як є зараз: зразки ОВТ виводяться з експлуатації, що включає поступове зменшення їхнього виробництва, технічного обслуговування та підтримки, а також планування ресурсів для заміни або модернізації.

ВПЛИВ

Негативний вплив на армію: —

Негативний вплив на індустрію: Виробники не можуть прогнозувати обсяги виробництва та технічного обслуговування.

ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Виробники мають змогу заздалегідь адаптувати виробництво, коригувати обсяги випуску продукції та оптимізувати фінансові ресурси. В межах державного оборонного замовлення фігурують адекватні новітні зразки, які дійсно ефективні на полі бою.

Очікувані дії держави:

- Аналіз динаміки попиту на окремі зразки ОВТ державними замовниками та кінцевими споживачами.
- Періодична аналітика щодо кількості зразків ОВТ, які наразі перебувають на озброєнні та потребують (потребуватимуть) технічної підтримки та обслуговування.

~85%

Це відсоток українських приватних виробників, які вже релокували свої компанії за кордон або планують це зробити станом на лютий 2025 року. До цього їх змушують проблеми на кожному з етапів життєвого циклу.